

FTF – Fem till Femton (5-15)

Beskrivning av instrumentet och dess användningsområde

FTF [1] syftar till att kartlägga utvecklingsrelaterade svårigheter och beteendeproblem hos barn och unga. Instrumentet har utvecklats genom ett tvärvetenskapligt samarbete mellan nordiska forskare inom framför allt psykologi, psykiatri och barnmedicin. Det ursprungliga syftet med formuläret var att det skulle användas med föräldrar till barn som remitterats till klinisk utredning för ADHD eller närliggande diagnoser innan själva den kliniska bedömningsprocessen inleddes. Det kan således fungera som ett stöd vid identifiering av kognitiva, motoriska och språkrelaterade nedsättningar samt sociala, emotionella och beteendemässiga problem. Instrumentet kan delas in i åtta huvuddomäner, vilka i sin tur kan delas in i ytterligare områden. De åtta domänerna är följande:

- Motoriska färdigheter
- Exekutiva funktioner
- Perception
- Minnesfunktion
- Språk
- Inlärningsförmåga
- Sociala färdigheter
- Emotionella svårigheter/beteendeproblem

Förutom som stöd vid bedömning är formuläret även lämpligt att använda inom forskning. Manualen säger ingenting om att instrumentet kan användas för screening, men denna användning har förekommit i vetenskapliga studier.

Vilka grupper är instrumentet gjort för?

FTF kan användas med barn och unga i åldrarna 5-17 år. Skattningen görs av föräldrar eller lärare. Det finns även en föräldraskattad version för barn 2-5 år men denna är ännu under utveckling. Det formuläret är främst avsett som en intervjuguide [1].

Översikt

Funktion

- ✓ Stöd vid bedömning/diagnosticering

Sakområde

- ✓ Beteendeproblem
- ✓ Funktionsnedsättning, kognitiv
- ✓ Intelligens, begåvning

Målgrupper

- Åldrar 5-17
- ✓ Föräldraskattning
- ✓ Lärarskattning

Antal frågor

181 frågor

Tidskrav

45 minuter

Tolkningsstöd

Grundläggande användarmanual finns på engelska

Legitimationskrav

Nej, men krav på relevant utbildning

Licenskrav

Nej

Kostnad

Ingen kostnad för formulär

Administration

Fylls i manuellt på papper, på webben eller på mobilen

Evidens och beprövad erfarenhet

FTF – Fem till Femton (5-15)

Hur många frågor består instrumentet av?

Instrumentet består av 181 frågor fördelade över åtta domäner.

Hur lång tid tar det att fylla i?

FTF tar ca 45 minuter att svara på [2].

Tolkning av resultat

Det finns två versioner av FTF, en föräldraversion och en lärarversion för åldrarna 5-17. Alla frågor i formulären avser de senaste sex månaderna.

De 181 frågorna är fördelade över åtta domäner och besvaras på en tregradig skala mellan 0-2, där 0 = "stämmer inte" och 2 = "stämmer bra". Ett medelvärde för varje domän kan beräknas genom att summerna poängen och dividera med antalet frågor [3]. Det tillkommer även ett antal belastningsfrågor som handlar om hur de eventuella problemen påverkar barnet eller ungdomen i vardagen. Dessa frågor besvaras på en fyrgradig skala

Gränsvärden

Gränsvärden, så kallade cut-offs, kan användas för att få en bild av hur ett barns eller en grupp av barns skattningar förhåller sig till skattningar av barn som inte uppvisar någon problematik. Gränsvärden får man genom att jämföra en grupp utan problem med en grupp som har konstaterade problem (t.ex. någon form av diagnos). Om inte sådana gränsvärden finns tillgängliga kan man istället använda sig av den så kallade 90:e percentilen. Då brukar man tala om att de 10 procent som har högst poäng hamnar över gränsvärdet för när ett barn kan anses ha problem. Gränsvärden utifrån 90:e percentilen är mer osäkra eftersom de bygger på antaganden. Alla gränsvärden ska endast ses som vägledande och ytterligare information bör alltid inhämtas för en mer komplett bedömning.

Gränsvärden utifrån den 90:e percentilen finns för en svensk befolkning [3] men då manualen avråder från göra jämförelser med andra värden än de senaste, som baseras på ett stort danskt urval, bör detsamma gälla även för gränsvärden. Gränsvärden för den danska befolkningen finns inte.

Normalvärden

Normalvärden (normer) är värden som tagits fram i en större grupp som anses vara representativ för en viss befolkning. För att få fram normalvärden för FTF har man låtit en sådan representativ grupp besvara formuläret och sedan har man räknat ut medelvärde och standardavvikelse (hur

FTF – Fem till Femton (5-15)

mycket alla poängsummor i genomsnitt skiljer sig från medelvärdet) för denna grupp. Detta gör det möjligt att jämföra en poäng med normalvärdet. På så sätt kan man få en indikation på om den undersökta individen/gruppen verkar ha mer, eller mindre, problem än vad som kan anses vara normalt.

Det finns normalvärden framtagna för en svensk befolkning [3] men manualen säger uttryckligen att svaren endast kan tolkas utifrån de nyaste värdena, vilka är framtagna i en dansk befolkning [4]. Det hänvisas till de uppdateringar som gjorts av formuläret efter den tidigare normeringen, nämligen inkludering av en lärarskattad version, ett bredare åldersspann (upp till 17 år) samt inkludering av belastningsfrågor. Dessa normalvärden presenteras i tabellen nedan.

Normalvärden för FTF			
	N	Medelvärde	Avvikelse
Motoriska färdigheter			
Föräldraskattning	4258	0,119	0,217
Lärarskattning	1298	0,133	0,263
Exekutiva funktioner			
Föräldraskattning	4258	0,238	0,329
Lärarskattning	1298	0,240	0,361
Perception			
Föräldraskattning	4258	0,121	0,199
Lärarskattning	1298	0,096	0,216
Minnesfunktioner			
Föräldraskattning	4258	0,179	0,268
Lärarskattning	1298	0,175	0,327
Språk			
Föräldraskattning	4258	0,120	0,244
Lärarskattning	1298	0,145	0,297
Inlärningsförmåga			
Föräldraskattning	4258	0,213	0,347
Lärarskattning	1298	0,236	0,397
Sociala färdigheter			
Föräldraskattning	4258	0,109	0,229
Lärarskattning	1298	0,146	0,277
Emotionella svårigheter/ beteendeproblem			
Föräldraskattning	4258	0,095	0,170
Lärarskattning	1298	0,074	0,152

FTF – Fem till Femton (5-15)

Förutsättningar för användning

För att bli godkänd som användare av FTF ska man uppge vad man har för kompetens, hur/i vilket sammanhang man avser använda formuläret samt godkänna de etiska förutsättningarna för användning. Användaren förutsätts ha grundutbildning på högskolenivå inom pedagogik, medicin eller psykologi och arbeta med utredning av svårigheter hos barn.

Tolkning av formuläret förutsätter kunskap om barns normala utveckling och om avvikelser i denna samt om emotionella svårigheter och beteendeproblem hos barn. För att kunna tolka resultaten ska man också ha grundläggande kunskaper i statistik. Det är av vikt att vara medveten om instrumentets möjligheter och begränsningar. Resultat samt beräkningar måste tolkas av personer med kompetens inom detta [1].

FTF är utan kostnad och finns på svenska. Formuläret fylls i manuellt på papper, på nätet eller i mobilen. För att använda FTF krävs att man registrerar sig på <http://www.5-15.org>. Godkända användare får då inloggningsuppgifter och möjlighet att distribuera tidsbegränsade koder till föräldrar och lärare för digital administration av formuläret. Användarna får också tillgång till en översikt över resultaten från föräldra- och/eller lärarskattade formulär. Svenska formulär och enklare manual på engelska finns att ladda ner från websidan.

Det är inte tillåtet att använda ej auktoriserade översättningar av instrumentet eller att använda det i kommersiella sammanhang [1].

Evidens och beprövad erfarenhet

FTF bedöms vara en lovande bedömningsmetod. Mer information om vilka kriterier som krävs för att ett instrument ska få kallas lovande hittar du [här](#). Den svenska versionen av FTF har utvärderats i minst två referentgranskade artiklar, som har publicerats i vetenskapliga tidskrifter av delvis olika team (en av författarna är samma i båda artiklarna). Dessa utvärderingar visar på bra reliabilitet och validitet, vilket innebär att det har hög giltighet och pålitlighet [3,5].

FTF har använts i åtminstone en svensk studie [6] för att mäta effekten av en behandling. Vad som kan betraktas som en statistiskt säkerställd förändring beror på flera olika faktorer och kan skilja mellan olika behandlingar och grupper. Därför bör en statistiker alltid konsulteras för att klargöra vad som innebär en signifikant förändring i varje enskilt fall.

FTF – Fem till Femton (5-15)

Referenser

1. 5-15. <http://www.5-15.org/>
2. Socialstyrelsen. 5 till 15 (Fem- till femtonformuläret). <http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/sokimetodguidenforsocialtarbete/5till15>
3. Kadesjö, B, Janols, L-O., Korkman, M., Mickelsson, K., Strand, G., Trillingsgaard, A, & Gillberg, C. (2004). The FTF (five to Fifteen): the development of a parent questionnaire for the assessment of ADHD and comorbid conditions. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 13, Supplement 3, 3-13.
4. Lambek, R., & Trillingsgaard, A. (2015). Elaboration, validation and standardization of the five to fifteen (FTF) questionnaire in a Danish population sample. *Research in Developmental Disabilities*, 38, 161-170.
5. Bohlin, G., & Janols, L-O. (2004). Behavioural problems and psychiatric symptoms in 5-13 year-old Swedish children- a comparison of parent ratings on the FTF (Five to Fifteen) with the ratings on CBCL (Child Behavior Checklist). *European Child & Adolescent Psychiatry*, 13, Supplement 3, 14-22.
6. Svanborg, P., Thernlund, G., Gustafsson, P. A., Hägglöf, B., Schacht, A., & Kadesjö, B. (2009). Atomoxetine improves patient and family coping in attention deficit/hyperactivity disorder: a randomized, double-blind, placebo-controlled study in Swedish children and adolescents. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 18(12), 725-735.

Bilaga. Sammanställning av evidens.

Evidensnivå

Lovande bedömningsmetod

Referenser

- [1] Bohlin, G., & Janols, L-O. (2004). Behavioural problems and psychiatric symptoms in 5-13 year-old Swedish children- a comparison of parent ratings on the FTF (Five to Fifteen) with the ratings on CBCL (Child Behavior Checklist). *European Child & Adolescent Psychiatry*, 13, Supplement 3, 14-22.
- [2] Kadesjö, B, Janols, L-O., Korkman, M., Mickelsson, K., Strand, G., Trillingsgaard, A, & Gillberg, C. (2004). The FTF (five to Fifteen): the development of a parent questionnaire for the assessment of ADHD and comorbid conditions. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 13, Supplement 3, 3-13.

Artikel	N	Ålder	Urval	Reliabilitet		Validitet					Totalt
				Intern konsistens	Reliabilitet	Strukturell validitet	Prediktiv validitet	Samtidig validitet	Yta under kurvan	Sensitivitet/specifitet	
1	802	5-13	Generellt*	-	-	-	-	Inte testat mot alla domäner.	-	-	
2	854	6-15	Representativt	★★★ 0,86-0,96 (domäner)	★★★ 0,74-0,91 (domäner)	-	-	-	-	-	

★ = Minimal (M); ★★ = Tillfredsställande (T); ★★★ = Bra (B).
 Kriterier för bedömningen av evidensen hittar du [här](#).

* Generellt urval innebär att befolkningen inte har några specifika problem eller risker